

Sabircan Calilov “Türk Dilinin Ahıska Ağzındaki¹ İsimlerin Çekim Özellikleri”

Sabircan Calilov “Inflectional Characteristics of Nouns in Ahıska Dialect of Turkish Language”

Сабирджан Джалилов "Особенности склонения имен существительных в мекхетском диалекте турецкого языка"

Çev. Yasmin Terzioğlu²

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14226173>

Makale Türü: Çeviri Makalesi

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

22/10/2024

Kabul Tarihi

04/11/2024

Anahtar Kelimeler

Sabircan Calilov

Ahıska ağzı

İsim çekimleri

Öz

Sabircan Calilov'a ait bu makale, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bilimler Akademisi tarafından çıkarılan “Elm” (“Matsne”) dergisinin “Tarih, Dil ve Edebiyat” serisinin 1. sayısında 1982 yılında yayımlanmıştır [Сабирджан Джалилов, Особенности склонения имен существительных в мекхетском диалекте турецкого языка Известия Академии Наук Грузинской ССР, Серия истории, языка и литературы, N 1, 1982, с. 122-128]. Bu makale yazar tarafından Rusça hazırlanmıştır. Makalede Ahıska ağzındaki örnekler ana dilinde Latin yazısıyla verilmiş ve bu yazı Türkiye Türkçesine aktarılırken ana dilinde verilen örnekler olduğu gibi aktarılmıştır. Ancak bazı fonemler Bakü’de 11 Eylül 2024 tarihinde Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu tarafından kabul edilen Ortak Türk Alfabesine (OTA) göre değiştirilmiştir. Ahıska ağzında kullanılan bu fonemler, Ortak Türk Alfabesindeki fonemlerle sırasıyla şöyle uyarlanmıştır: *ä - ə, j - y, ž - z, č - ç, ʒ - c, c' - g, y - t, š - ş, γ - ğ, ğ - g.*

Article Info

Received

22/10/2024

Accepted

04/11/2024

Keywords

Sabircan Calilov

Ahıska dialect

Noun inflections

Abstract

This article by Sabircan Calilov was published in the first issue of the "History, Language and Literature" series of the "Elm" ("Matsne") magazine, under the auspices of the Academy of Sciences of the Georgian Soviet Socialist Republic, in 1982. [Сабирджан Джалилов, Особенности склонения имен существительных в мекхетском диалекте турецкого языка, Известия Академии Наук Грузинской ССР, Серия истории, языка и литературы, № 1, 1982, с. 122-128]. The article was authored in Russian. Within the article, examples from the Ahıska dialect were presented in the native language using Latin script. When the text was translated into Turkish, the native language examples were retained in their original form. However, some phonemes were modified in accordance with the Common Turkic Alphabet (OTA), which was adopted by the Turkic World Common Alphabet Commission in Baku on September 11, 2024. The phonemes used in the Ahıska dialect were adapted to

¹ Yazarın notu “Ahıska ağzı, SSCB coğrafyasında konuşulan en büyük ağızlardan biridir.”

² Dr., Araştırmacı, yasminterzioglu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3541-3564

the Common Turkic Alphabet as follows: ä - ə, j - y, ž - z, č - ç, ʒ - c, c' - g, y - ı, š - ş, γ - ğ, ğ - g.

Информация о статье

Дата прибытия

22/10/2024

Дата приема

04/11/2024

Ключевые слова

Сабирджан

Джалилов

Диалект турок-ахыска

Склонения имен существительных

Резюме

Статья "Особенности склонения имен существительных в месхетском диалекте турецкого языка", написанная Сабирджаном Джалиловым, была опубликована в 1982 году в 1-м номере серии «История, язык и литература» журнала «Элм» («Мацне»), издаваемого Академией наук Грузинской ССР. Статья подготовлена автором на русском языке. В статье примеры из диалекта турок-ахыска написаны латинской орфографией. Статья с русского языка была переведена на турецкий язык, а примеры, взятые из диалекта турок-ахыска, предоставлены в этой работе в исходном виде. Однако некоторые фонемы были изменены в соответствии с Общим турецким алфавитом (ОТА), принятым Объединенной комиссией по алфавиту тюркского мира в Баку 11 сентября 2024 года. Эти фонемы были адаптированы к диалекту турок-ахыска в следующем образом: ä - ə, j - y, ž - z, č - ç, ʒ - c, c' - g, y - ı, š - ş, γ - ğ, ğ - g.

Ahıska ağzı, fonetik, leksik ve morfolojik özellikleri bakımından hem Türk yazı dilinden hem de diğer Türk lehçelerinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir.³ Bu farklılık özellikle morfolojik açıdan, daha doğrusu isim çekimlerinde belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ahıska ağzının çekim kategorisi hem niceliksel ve niteliksel özellikleri hem de fonetik açıdan gösterdiği çeşitlilik bakımından Türk yazı dilinden daha da zengindir.

Ahıska ağzında dokuz çekim söz konusudur: 1. Belirsiz yalın hâl, 2. Belirli yalın hâl, 3. İlgi hâli, 4. Yönelme hâli, 5. Yükleme hâli, 6. Bulunma hâli, 7. Ayrılma hâli, 8. Ortaklık (Vasıta) hâli, 9. Seslenme hâli.

Bu hâllerden altısı Türk yazı dilinde kullanılmaktadır. Türk yazı dilinde ortaklık (vasıta hâli) hâli, belirli durumlarda "ile hâli" olarak kullanılmaktadır.⁴ Günümüzde bu hâl, Yakut, Hakas ve Çuvaş lehçelerinde kullanılmaktadır.⁵

Belirli yalın hâl ve seslenme hâli, Ahıska ağzına özgü hâllerdir.

Yalın hâl⁶, Ahıska ağzının spesifik hâllerinden biri olup iki yönlüdür: a) Belirsiz yalın hâl ve b) Belirli yalın hâl.

a) Belirsiz yalın hâl, nesnelligi, soyutlamayı, belirsizliği ifade eder ve herhangi bir ek almaz. Bu hâl, tüm Türk lehçeleri ve ağızlarında yalın hâl, belirsiz yalın hâl, soyut hâl veya eksiz hâl olarak adlandırılmaktadır.

³ Geniş bilgi için bk.: R. İ. Şor, "K voprosu o yafetiçesko-turetskom yazıkovom smeşanii", *SSCB Bilimler Akademisi Bildirileri*, seriya "V", Moskva, 1930, s. 43-44; N.Ya. Marr & Yu. N. Marr, *Zametki o turetskom yazıke okrestnostey Abactuman*, Moskva, 1937; S. S. Djikiya, "Ob odnom morfoloğičeskom yavlenii v ahaltcihskom nareçii anatoliysko-turetskogo yazıka", *TGU*, t. VI, Tbilisi, 1937, s. 112-115; S. S. Djikiya, "K nazvaniyu mesyatsev v meshetinskom dialekte turetskogo yazıka", *Sbornik "Voprosy Türkologii"*, Baku, 1971, s. 116-122; F. F. Aliyev, "Leksika reçi turetskogo naseleniya Kazahstana", avto-referat kandidatskoy dissertatsii, Alma-Ata, 1973; F. F. Aliyev, *Oçerki po leksike yazıka turok Kazahstana*, Alma-Ata, 1978.

⁴ G. Alekberli & G. R. Mirza-zade, *Uçebnik turetskogo yazıka*, Baku, 1941, s. 150.

⁵ E. V. Sevortyan, "Kategoriya padeja", *İssledovaniya po sravnitel'noy grammatike tyurkskih yazıkov*, çast' II, Morfoloğiya, Moskva, 1956, s. 61-64.

⁶ Makalede kullanılan diyalektolojik materyaller, tarafımızdan 1973-1980 yılları arasında Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Saatlı ve Sabirabad ilçelerine bağlı köylerde yaşayan Ahıska Türklerinden derlenmiş, ayrıca F. F. Aliyev'in *Oçerki po leksike yazıka turok Kazahstana* (Alma-Ata, 1978) adlı eserinden alınmıştır.

Ahıska ağzında da diğer Türk lehçelerinde görüldüğü gibi bu hâl, “Belirli özellikleri taşımamaktadır. Türk yazı dilinde görüldüğü gibi eksiz bir hâl olarak kullanılmaktadır.”⁷

b) Belirli yalın hâl ise bambaşka özelliklere sahiptir.

Belirli yalın hâlde bulunan isim, dinleyen ve konuşan için somut, belirli, bilinendir ve daha fazla tanımlamaya ihtiyaç duymamaktadır. Bu hâl için ünlülerden sonra “-y”, ünsüzlerden sonra “-ay” ekleri kullanılmaktadır.

Bu hâl ile sadece özel isimler ve akrabalık adları çekimlenir.

Örneğin; 1. *Taştanay ey avranomdur.* [Taştan iyi tarım uzmanıdır.] (Krş. Türkiye Türkçesi “*Taştan iyi agronomdur.*”) 2. *Səlimalay əvdən bayax getdi.* (Krş. Türkiye Türkçesi “*Salim evden demin gitti.*”) 3. *Kibriyay çocuxlarını da almış, biza gəlmişdi.* (Krş. Türkiye Türkçesi “*Kibriya çocuklarını da alıp bize gəlmişti.*”) 4. *Deyho dədəy diyerki, gələn yıl bizim vətənə gedacax.* Krş. Türkiye Türkçesi “*O dede diyor ki gelen yıl bizim vatana gidecek.*”) 5. *O gün biza gələn abu nənəydi.* (Krş. Türkiye Türkçesi “*O gün bize gelen bu nene idi.*”)

Yukarıda verilen örneklerde *Taştanay*, *Səlimalay*, *Kibriyay*, *dədəy*, *nənəy* adları belirli yalın hâlde çekimlenmiştir. Belirli yalın ve belirsiz yalın hâller arasındaki farkı daha iyi kavrayabilmek için şu cümleleri karşılaştıralım:

1. *Baxsana, nənəy yolu geçiyer.* (Burada sözü edilen nene her iki kişi için tanınan biridir.) (Krş. Türkiye Türkçesi “*Bak, nene yolu geçiyor.*”) 2. *Dilaray nasıl oxiyer?* (Burada Dilara’yı her iki taraf tanımaktadır.) (Krş. Türkiye Türkçesi: “*Dilara nasıl okuyor?*”) Ancak 3. *Bir nənə yolu geçiyerdi da, geçamadi.* (Krş. Türkiye Türkçesi: “*Bir nene (tanınmayan bir nene) yolu geçmek istiyordu, amma geçemedi.*”) 4. *Dilara kimdur?* (Krş. Türkiye Türkçesi: “*Dilara kimdir?*”)

İlk iki cümlede “nənəy” ve “Dilaray” belirli yalın hâlde bulunmaktadır, çünkü bu durumda “nene” ve “Dilaray” adları hem konuşan hem dinleyen için tanınan, bilinen birileridir. Eğer durum böyle olmasaydı dinleyene o kişilerin kim olduğunu, yani hangi neneden ve Dilara’dan söz edildiğini açıklamak gerekirdi. Örneklerden de görüldüğü gibi bunu karşılayan hâl ekidir.

Üçüncü ve dördüncü cümlelerde “nene” ve “Dilara” adları konuşanlardan biri için tanınmamaktadır. Bundan dolayı ek açıklamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden konuşan kişi üçüncü cümlede “bir” belirsiz sıfatı, dördüncü cümlede ise açıklamanın yapılması için “kimdir” soru kelimesini kullanmıştır.

Belirsiz yalın hâlde çekimlenen isim, cümle içerisinde özne ve yüklem durumunda kullanılabilir (bk. yukarıda verilen örnekler).

Ahıska’da konuşulan ağızların birçoğunda ünlü ile biten isimler, “-ay” ekine kıyasla daha çok “-y” ekini almaktadır.

Zegan ağzında⁸ isim hâllerinin bu iki göstergesi de etkin bir biçimde kullanılmaktadır.

İlginç olan şudur ki Ahıska ağzında “-y” biçimbiriminin kullanımı ile iki isim hâli çekimlenmektedir: belirli yalın hâl ile yükleme hâli.

“-y” ekini almış belirli yalın hâlde bulunan isim ile yükleme hâlinde çekimlenen isim arasındaki farkı yalnızca bağlam içinde görmek mümkündür.

⁷ A. P. Vekilov, “Affiksı padejey anatoliysko-turetskih dialektov”, *Voprosı Türkologii*, Baku, 1971, s. 243.

⁸ Merkezî Ahıska ağzı kendi içine şu ağızları almaktadır: Zegan ağzı, Savael ağzı, Ahıska ağzı, Sur-Boga ağzı, Aspinza ağzı, Ahılkelek ağzı ve geçiş ağızları.

Örneğin; 1. *Güldənəy gəldi.* (Krş. Türkiye Türkçesi “*Güldene geldi.*”) 2. *Güldənəy gördünmi?* (Krş. Türkiye Türkçesi “*Güldene 'yi gördün mü?*”).

Görüldüğü gibi, ilk cümlede “Güldənəy” ismi belirli yalın hâlde çekimlenmiş, özne durumunda ve “kim?” sorusuna cevap vermektedir. İkinci cümlede ise “Güldənəy” ismi yükleme hâlinde olup nesne durumunda ve “kimi?” sorusuna cevap vermektedir.

Ahıska ağzının **ilgi ve yönelme hâlleri**, Türkiye Türkçesindeki isim hâllerinden morfolojik açıdan farklılık göstermemektedir.

Zegan ve geçiş ağızlarında “-a”, “-ya” yönelme hâli ekleri tek değişkenlidir. Söz konusu olan bu ağızlarda ünlü uyumunun bozulması asıl Ahıska ağzından farklı olarak daha sık gözlemlenmektedir.

Örneğin, “*qutiya*” (kutuya), “*tuça*” (dudağa), “*nənəya*” (nineye) “*gélina*” (geline), “*dedəya*” (dedeye) vb.

Yükleme Hâli. Ahıska ağzında ünlülerden sonra yükleme hâli eki “-y”, ünsüzlerden sonra ise “-i” gelmektedir. Görüldüğü gibi “-y” eki, Türkiye Türkçesindeki “-yi” ekinin fonetik değişkeni görünümündedir.

Türkiye Türkçesinde ünsüz harfle biten sözcüklere dört değişkenli “y” eklenirken, Ahıska ağzında tek değişkenli “-i” eki gözlemlenmektedir.

Örneğin; “*paray*” (parayı), “*qapıy*” (kapıyı), “*anay*” (anneyi), “*yovurdi*” (yoğurdu), “*çömüsi*” (kepçeyi) vb.

Bulunma Ayrılma Hâli, Ahıska lehçesinin Savel ve merkezî Ahıska ağzında -da/-də ve -dan/-dən ekleriyle oluşmaktadır. Ahıska lehçesinin bazı ağızlarında (Orpola, Sur-Boga vb.) sedasız ünsüzlerden oluşan -ta/tə ve -tan/-tən ekleri de kullanılmaktadır.

Örneğin; “*qaranuxta*” (karanlıkta), “*qaranuxtan*” (karanlıktan).

Zegana ağzında tek şekilli “-da” ve “-dan” kullanılmaktadır. Bu, Zegana ağzının ünlü uyumunun değişkenliğiyle ilişkilidir.

Örneğin; “*nenəda*” (ninede), “*gelinda*” (gelinde), “*nenədan*” (nineden), “*gélindan*” (nineden).

Ortaklık Hâli (Vasıta Hâli). Zegan ağzında bu hâlin çekimi, ünsüzlerden sonra “-inan” ve ünlülerden sonra “-ynan”, diğer ağızlarda ünsüzlerden sonra “-inan/-inən” ve ünlülerden sonra -ynan/-ynən ekiyle yapılmaktadır.

Vasıta hâlinde çekimlenen isimler, somut isimler, fiilimsiler ve mastarlar şu anlamlarda kullanılmaktadır:

1. Uyumluluk: “*Saninan nera desan gedarım.*” (Zegan ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Seninle nereye dersen giderim); “*Çamluğa tadaynan getmişdim.*” (geçiş ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Çamlığa ağabeyimle gitmişim.)

2. Aracılık: “*Oninan oxuyub adam olmuş da, şimdi oni bəğənmiyer.*” (geçiş ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Onun aracılığıyla okuyup adam olmuş, şimdi ise onu beğenmiyor.)

3. Ortaklık, katılım: “*Dərslərimi arxataşımınan etdim.*” (Savel ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Derslerimi arkadaşım ile birlikte yaptım.)

4. İşbirliği, arkadaşlık: “*Taxılı Kamalınan əkdım, Kamalınan da bölüşəcəm.*” (Ahıska ağzı). (Krş. Türkiye Türkçesi: Buğdayı Kamal ile ektim, Kamal ile de bölüşeceğim.)

5. Araç, alet edevat: “*Ətmaği bıçağınan kesdim, supraya düzdüm.*” (Savel ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Ekmeği bıçak ile kestim, sofraya dizdim.) “*Başımı maşınkaynan qırxdılar.*” (geçiş ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Başımı (saçımı) makine ile kırdılar.)

6. Nedensellik ve amaç: “*Bu qətən oynamaynan heç bişe sahibi olmazsın.*” (geçiş ağzı) (Krş. Türkiye Türkçesi: Bu kadar oynamakla hiçbir şey sahibi olmazsın.)

7. Bağlaç “ve” yerine kullanılmaktadır: “*Mağazından ruçkaynan defter aldım.*” (Zegan ağzı). (Krş. Türkiye Türkçesi: Mağazadan kalem ile defter aldım.) “*Abaynan babay şəhara gezmaya getdilar.*” (Krş. Türkiye Türkçesi: Annem ile babam şehre gezmeye gittiler.)

Vasıta hâlinde çekimlenen isimler, cümlelerde dolaylı tümleş, eylem bildiren zarf tümleci, sebep ve yüklem görevlerinde ortaya çıkmaktadırlar. Bu hâlin ekleri edatlardan farklı olarak daha da vurguludur.

Bu hâl, Yakut Türkçesinde vasıta ve ortaklık hâli, Hakas Türkçesinde ismin ortak vasıta hâli, Çuvaş Türkçesinde ismin vasıta hâli gibi kullanılmaktadır.⁹

Vasıta hâli Orta Anadolu (Konya) ağzında¹⁰, Triyalet Urumlarının ağzında¹¹ görülmektedir.

Seslenme Hâli. Bu isim çekiminde sadece özel adlar (kişi adları), akrabalık adları kullanılmakta ve seslenme, hitap ifade etmektedirler. Bu isim çekiminde ünsüzlerden sonra “-ay” ve ünlülerden sonra “-li” ekleri kullanılmaktadır.

Örneğin: 1. “*Taştanay, sani deyhonda çağıyerlar.*” (Krş. Türkiye Türkçesi: Taştan, seni orada çağırıyorlar.) 2. “*Mislimay, mağazini navax açacan?*” (Krş. Türkiye Türkçesi: Mislim, mağazayı ne zaman açacaksın?) 3. “*Anali, hələ buraya gəl, bax sənə nə göstərəcəm?*” (Krş. Türkiye Türkçesi: Anne, hele buraya gel, bak, sana ne göstereceğim.) 4. “*Bacılı, şarvalımı yamat ki, dərsə gedacam.*” (Krş. Türkiye Türkçesi: Abla, şalvarımı yama ki derse gideceğim.)

Sevortyan (1956), Türk lehçelerinde seslenme hâlinin bazı unsurlarının varlığını göstermiştir. Sevortyan şöyle yazmaktadır: “Bazı çağdaş ve ölü dillerde yedinci seslenme hâlinin unsurlarını belirtmek mümkün ki bu yedinci hâl asıl isim hâl ile “ay” seslenme ünleminin birleşmesinden meydana gelmiştir (babay “baba”, anay “ana”).

Ancak bunun sayıları azdır ve ayrı türde terimlerle sınırlandırılmıştır, bu sebeple seslenme hâlinin gelişmiş bir dil bilgisi kategorisi olarak değerlendirmek için herhangi bir gerekçenin olduğu söylenemez.”¹²

Bilindiği gibi Sevortyan (1956), seslenme hâlinin unsurlarına ve bu unsurların sınırlı kullanım alanlarına, özellikle cinsiyet kategorisini belirten farklı terimlerle kullanımına dikkat çekerek bu unsurların isim hâl eklerinin niteliğinde kaydedilmesinin doğru olmadığını düşünmektedir.

Ancak Ahıska Türklerinin ağzında bu isim hâlinin işlevlerinin sınırları oldukça geniştir. Bize göre, bu durumu dikkate almamak doğru olmayabilirdi. Bu sebeple ismin seslenme hâlini ayrı bir biçimbirim olarak değerlendirmek gerekmektedir.

E. V. Sevortyan’ın “ay” ekinin oluşumuna yönelik görüşü desteklenebilir ancak “-li” ekinin oluşumunu tanımlamak zordur.

⁹ E. V. Sevortyan, “Kategoriya padeja...”, s. 61-64.

¹⁰ N. Z. Gadjiyeva, *Türköyazıçnıye arealı Kavkaza*, Moskva, 1979, s. 128-129.

¹¹ İ. A. Korelov, “Yazık triyaletskih urumov i ego spetsifiçeskiye osobennosti”, avtoferat kandidatskoy dissertatsii, Baku, 1970, s. 15-16.

¹² E. V. Sevortyan, “Kategoriya padeja...”, s. 46.

Ünsüzle biten isimlerin çekimine yönelik örnekler:

İsim hâlleri	Zegan ağzı	Savel ağzı	Geçiş ağzı
Belirsiz Yalın Hâl	baba	nənə	xala
Belirli Yalın Hâl	babay	nənəy	xalay
İlgi Hâli	babanın	nənənin	xalanın
Yönelme Hâli	babaya	nənəyə	xalaya
Yükleme Hâli	babay	nənəy	xalay
Bulunma Hâli	babada	nənədə	xalada
Ayrılma Hâli	babadan	nənədən	xaladan
Vasıta Hâli	babaynan	nənəynən	xalaynan
Seslenme Hâli	babali	nənəli	xalali

İsim hâlleri	Savel ağzı	Sur-Bog ağzı	Geçiş ağzı
Belirsiz Yalın Hâl	baci	Lətipə	Mədinə
Belirli Yalın Hâl	baciş	Lətipəş	Mədinəş
İlgi Hâli	bacinin	Lətipənin	Mədinənin
Yönelme Hâli	bacişya	Lətipəşyə	Mədinəşyə
Yükleme Hâli	baciş	Lətipəş	Mədinəş
Bulunma Hâli	bacida	Lətipədə	Mədinədə
Ayrılma Hâli	bacidan	Lətipədən	Mədinədən
Vasıta Hâli	bacişnan	Lətipəşnən	Mədinəşnən
Seslenme Hâli	bacili	Lətipəli	Mədinəli

İsim hâlleri	Ahıska ağzı	Zegan ağzı	Zegan ağzı
Belirsiz Yalın Hâl	pərdə	üti	aba
Belirli Yalın Hâl	-	-	abay
İlgi Hâli	pərdənin	ütunun	abanın
Yönelme Hâli	pərdədə	ütiya	abaya
Yükleme Hâli	pərdəş	ütiş	abay
Bulunma Hâli	pərdədə	ütida	abada
Ayrılma Hâli	pərdədən	ütidan	abadan
Vasıta Hâli	pərdəşnən	ütişnan	abaynan
Seslenme Hâli	-	-	abali

Ünlüyle biten eklere yönelik örnekler:

İsim hâlleri	Zegan ağzı	Ahıska ağzı
Belirsiz Yalın Hâl	gelin	Yusuf
Belirli Yalın Hâl	gelinay	Yusufay
İlgi Hâli	gelinin	Yusufun
Yönelme Hâli	gelina	Yusufa
Yükleme Hâli	gelini	Yusufi
Bulunma Hâli	gelinda	Yusufda
Ayrılma Hâli	gelindan	Yusufdan
Vasıta Hâli	gelininan	Yusufinan
Seslenme Hâli	gelinay	Yusufay

İsim hâlleri	Geçiş ağzı	Savel ağzı
Belirsiz Yalın Hâl	turkmel	ətmək
Belirli Yalın Hâl	-	-
İlgi Hâli	turkmelin	ətməgin
Yönelme Hâli	turkmela	ətməgə
Yükleme Hâli	turkmeli	ətməgi
Bulunma Hâli	turkmelda	ətməkdə
Ayrılma Hâli	turkmeldan	ətməkdən
Vasıta Hâli	turkmelinan	ətməginən
Seslenme Hâli	-	-

İsim hâlleri	Savel ağzı
Belirsiz Yalın Hâl	kirəz
Belirli Yalın Hâl	-
İlgi Hâli	kirəzin
Yönelme Hâli	kirəzə
Yükleme Hâli	kirəzi
Bulunma Hâli	kirəzdə
Ayrılma Hâli	kirəzdən
Vasıta Hâli	kirəzinən
Seslenme Hâli	-

Gürcistan Bilimler Akademisi G. V. Tsereteli adındaki

Şarkiyat Enstitüsü Türkoloji Bölümü

Gürcistan Bilimler Akademisi üyesi

S. S. Cikiya tarafından sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Alekberli, G. & Mirza-zade, G. R. (1941). *Uchebnik turetskogo yazıka*. Baku.
- Aliyev, F. F. (1973). *Leksika reçi turetskogo naseleniya Kazahstana*. [avtoref. Kand. dissertactii] Alma-Ata.
- Aliyev, F. F. (1978). *Oçerki po leksike yazıka turok Kazahstana*. Alma-Ata.
- Cikiya, S. S. (1937). Ob odnom morfoloğičeskom yavlenii v ahaltsihskom nareçii anatoliyskogo-turetskogo yazıka. *TGU, t. VI*, Tbilisi, 112-115.
- Cikiya, S. S. (1944). K obrazovaniyu povelitelnogo nakloneniya v turetskih dialektah Vostočnoy Anatolii. *Soobşeniya AN GSSR. t. V, No: 2*, Tbilisi, s. 831-839 (Gürcüce, özetini Rusça).
- Cikiya, S. S. (1971). K nazvaniyu mesyatsev v meshetskom dialekte turetskogo yazıka. *Sbornik "Voprosı Türkologii"*. Baku, 116-122.
- Gadjiyeva, N. Z. (1979). *Türkoyazıçnıye arealı Kavkaza*. Moskva.
- Korelov, İ. L. (1970). *Yazık trialetskih urumov i ego cpetsificheskiye osobennosti*. [avtoref. Kand. diss.] Baku.
- Marr, N. Ya. & Marr, Yu. N. (1937). *Zametki o turetskom yazıke okrestnostey Abastumani*, Moskva-Leningrad.
- Sevortyan, E. V. (1956). Kategoriya padeja, v knige "İssledovaniya po sravnitelnoy grammatike türkskih yazıkov". *Çast II, Morfoloğiya*, Moskva, 61-64.
- Şor, R. İ. (1930). K voprosu o yafetiçesko-turetskom smeşenii, *Dokladi AN SSSR, Seriya "B"*, Moskva, 43-44.
- Vekilov, A. P. (1971). *Affiksı padejey anatoliysko-turetskih dialektov*. *Sbornik "Voprosı Türkologii"*. Baku.